

СВЕТОСЛАВ НИКОЛОВ
ЗАБРАВЕНИЯТ
ПРЕДВЕСТИК

chitanka.info

Схемата е удобно нещо. Който и фен да попитате за предшествениците на съвременната научна фантастика, отговорът ще е горе-долу следният: „Ама как, вие шегувате ли се? Разбира се, че Жул Верн и Хърбърт Уелс!“. И веднага всичко застава по местата си. Французинът „открива парада“ откъм строго научната му част, а англичанинът балансира с явно предпочтение към социално — философската проблематика. Схемата е готова!

Малко преди Верн да публикува първия си фантастичен роман „Пет седмици в балон“, през 1856-та в Белгия се ражда някой си Жозеф-Анри Бъокс. По-млад е от класика с цели 28 години и все още не знае, че ще стане известен на света като Ж.-А. Рони — старши. Първия си текст съчинява на 11 години. Баща му не го харесва и... хвърля страниците в огъня. Навярно за да си отмъсти, Ж.-А. написва през дългите си 84 години живот около 150 книги — 100 сам, а останалите в съавторство с по-малкия си брат Жустен. Сред тях има романи на социална тематика, научни трактати, повести за праисторическата епоха и първобитните хора, фантастика. Тук е мястото да отбележим, че по-голямата част от живота си Ж.-А. прекарва във Франция, спечелвайки приятелството на Алфонс Доде и братя Гонкур. Жозеф и Жустен Рони са сред шестимата основатели на Академията „Гонкур“. Рони — старши получава едноименната награда, от 1926 г. е президент на Академията, а след смъртта му френските любители на фантастиката на свой ред учредяват награда, носеща неговото име.

Удивително се променят фигуранте в калейдоскопа на най-строгия съдник — Хронос! За съвременниците си Рони — старши е майстор на социалната проза. Читателите от втората половина на нашия век се възхищават най-вече на творбите му за человека от каменната ера: „Борба за огън“, „Хищникът — гигант“, „Вамирех“. И едва напоследък започва да расте интересът към фантаста Ж.-А. Рони — старши. Нека се опитаме да поразсъждаваме защо.

През 1887 г. вижда бял свят повестта му „Ксипехузите“. Странни същества с напълно различни от човешките структура, начин на придвижване, енергетични и мисловни възможности правят опит да завладеят Земята. Обрисувани са подробно, детайлно, с почти научна педантичност. Всяват ужас и смърт сред хората... ха, но ние май вече сме чели нещо подобно? Прави сте! Чели сме и то се казва „Война на

световете“. Хърбърт Уелс я описва десетина години по-късно. При това, съгласете се, неговите марсианци твърде много напомнят октоподи. Къде-къде по-близо до съвременните представи изглеждат мислещите конуси, цилиндри и слоести образувания на Ж.-А.! Оригиналността на хрумването у французина от белгийски произход е безспорно по-голяма от тази на мастития класик. Но англичанинът пък е несравнено по-дълбок във философските си внушения и епичния замисъл на своя роман — събитие. И не е чудно, че тъкмо след „Война на световете“ агресията от Космоса, стълковението между човека и чужди, понякога направо невероятни форми на живот, става една от вечните теми във фантастиката.

Новаторството на Рони — старши обаче съвсем не спира дотук. През 1898 г. чрез разказа си „Непознатият свят“ той дарява световната фантастика с още един първообраз — този на мутанта. Две години по-рано вече е моделирал друг въображаем вариант на развитието на „хомо — сапиенс“ — летящия човек („Чудесната страна на пещерите“). А в повестта си „Нимфея“ (1909) разказва за неизвестно на науката племе, приспособило се за живот във водна среда...

И все пак, навярно най-високият връх в катастрофичните визии на Ж.-А. е малкият по обем роман „Смъртта на Земята“, препоръчен на „Аргус“ лично от известния френски издател Жан-Пиер Мумон. Доста от страниците на тази творба звучат удивително съвременно. Дори ако оставим на страна основния мотив на автора, че възможната гибел на нашата планета ще е предизвикана от неудържимо и безконтролно технократство, не можем да не се възхитим от блестящия биоисторически анализ и футурологичните прозрения на французина. Или от тъй актуалната днес екологична тревога за бъдещето на Земята. Тези линии на романа са толкова силно въздействащи, че едва ли не изтласкат на втори план основното фантастично събитие — появата на нова, неорганична форма на живот.

Впрочем, любезни читателю, нека не те лишаваме повече от удоволствието сам да откриеш тия странни, твърде често враждебни на човека, но винаги стоплени от неговата мисъл и хуманизъм светове. И да решиш ще съхраниш ли в съзнанието си импресионистичните видения на Рони — старши редом до епичните платна на Жул Верн и Хърбърт Уелс. На добър път!

Светослав Николов

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.